

ТЕКСТИ АНГЛОМОВНИХ НОВИН: РУЙНУВАННЯ ЖАНРОВОГО КАНОНУ?

Сергій ПОТАПЕНКО

*Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя,
кафедра германської філології,
вул. Графська, 2, Ніжин, Україна, 16602,
тел.: (0 96) 36 222 95*

У статті доведено, що тексти англомовних новин не стільки інформують аудиторію про події, скільки спрямовані на її переконання в правдивості повідомлюваного зі залученням перцептивних і аргументативних структур. Перші спираються на візуальні принципи сприйняття, які охоплюють фокусування, наближення й вертикальний рух погляду, а другі утворюють два варіанти: локальний, за якого окремі фрагменти тексту виконують функції пояснення або посилання на джерела інформації, та загальнотекстовий, за якого повідомлення спрямоване на акцентування певної сутності або розкриття причинно-наслідкових відношень.

Ключові слова: тексти англомовних новин, аргументація, пояснення, покликання на джерела інформації, акцентування, причинно-наслідкові відношення.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що вивчення мовленнєвих жанрів, тобто типових способів побудови мовлення, призначених для передавання певного змісту в конкретній ситуації [1: 9], набуває значного поширення, про що свідчить фундаментальне дослідження лінгвогенології наукового дискурсу [4], яке постає як зразок для вивчення медійного дискурсу і його новинного жанру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальний принцип подієвої організації текстів новин пов'язують з неупередженістю (*impartiality*), яку розглядають як точність, правдивість, збалансованість і моральну нейтральність [5: 138], а останнім часом – з формуванням власної неупередженої позиції [9: 75], тобто з тим, що донедавна вважалося об'єктивністю [2: 5]. Більше того, побутує думка, що саме Бі-Бі-Сі (<https://www.bbc.com/news>) пропонує найкращий приклад неупередженої й високоякісної журналістики, незалежної від доходів і політики (*impartial, high-quality journalism that is insulated from narrow considerations of profits or politics*) [7: 1]. Із принципом об'єктивності як головною жанротвірною рисою текстів новин пов'язують різні моделі організації повідомлень, серед яких найпоширеніша категоріальна, яку запропонував Т. ван Дейк. Вона передбачає наявність низки секцій: заголовок, вступ, головна подія, попередня подія, вербальні реакції і коментарі [6: 87].

Постановка проблеми, мета дослідження. Аналіз структури англомовних текстів

новин в аспекті об'єктивності як їх головної жанротвірної властивості свідчить, що вони не стільки інформують аудиторію, скільки аргументують правдивість повідомлюваного. Відповідно, мета цієї розвідки полягає у встановленні інфоаргументативної організації текстів новин Бі-Бі-Сі на трьох рівнях: композиційному, співвідносному з риторичною організацією античних промов; перцептивному, який імітує візуальні моделі сприйняття через висування номінативних одиниць на позначення певних сутностей; аргументативному, що складається з двох підрівнів: локального, відображеного в розташуванні аргументів в окремих текстових секціях, і загального, що підпорядковує організацію повідомлення в цілому.

Виклад основного матеріалу. Загальна композиція новинного тексту – заголовок, вступ, секції основної та попередньої подій, вербальних реакцій і коментарів [6: 87] – співвідноситься з античною шестикроковою структурою тексту, представленою секціями вступу, нарації, протиставлення, доказів, спростування, висновків [8: 82–83]. У новинних повідомленнях античний вступ розділився на заголовок і секцію вступу; риторична нарація трансформувалася в секції головної і попередньої подій, що розкривають поточний і попередній стан справ, оприлюднені в заголовку і вступі; античні частини доказів і спростування співвідносяться з новинними секціями вербальних реакцій, що доводять позиції різних учасників подій, і коментарів, які розкривають очікування й думки журналістів.

Перцептивний рівень інфоаргументативної організації англomовних новинних текстів імітує візуальну взаємодію людини з навколишнім середовищем іменниками й іменниковими конструкціями, які активують візуальні схеми фокусування, наближення й вертикального руху погляду.

Фокусувальна перцептивна модель привертає увагу читача до події двома способами: ініціальним, через висунення відповідних іменників на початок усіх абзаців задля наголошення важливості позначуваної сутності, і послідовним, при йменуванні певної сутності в кінці заголовка і на початку вступу задля підготовки читача до сприйняття важливішої інформації.

Ініціальне фокусування представлене в наступному тексті висуненням абревіатури *MPs* в заголовку (1), власної назви *Ukraine* у вступі (2), іменника *lawmakers* в секції головної події (3):

(1) *Ukraine-Russia clash: MPs back martial law*

(2) *Ukraine has declared martial law in part of the country after Sunday's capture of three of its naval vessels and 23 crew members by Russia.*

(3) *Lawmakers backed President Petro Poroshenko's request to introduce it in regions mostly bordering Russia for 30 days starting from 28 November.*

(4) *The authorities can now restrict public rallies and regulate the media.*

(5) *Some MPs expressed fears Mr Poroshenko could suspend a presidential poll on 31 March 2019 – a claim he firmly denied (27.11.2018).*

На тлі ініціальної фокусування на українських парламентарях у перших трьох абзацах при розгортанні тексту додаються секції наслідків (4), що розкриває нові можливості місцевої влади (*the authorities*), і пояснення (5), який відбиває сумніви

окремих депутатів (*some MPs expressed fears*) щодо доцільності введення військового стану.

Перцептивні моделі наближення реалізуються номінативними одиницями, що відтворюють візуальні образи, утворювані внаслідок наближення спостерігача до однорідної маси, яка поступово ділиться на кластери, що розпадаються на окремі складники. Текстові моделі цієї групи спираються на три різновиди руху: в межах різних аспектів події; від події до її учасників; між учасниками, розташованими на різній відстані від адресата [3: 54]. Остання модель структурує наступний текст:

(1) *Russia Ukraine incident: Duma 'to honour ship seizure troops'*.

(2) *The speaker of Russia's lower house of parliament plans to give state awards to the border guards who fired on and seized three Ukrainian vessels and 24 sailors a week ago, Russian media say.*

(3) *Yvacheslav Volodin said they acted "faultlessly, courageously" to thwart what Russia describes as a violation of its maritime border in the Black Sea (3.12.2018).*

Модель наближення реалізується в наведеному повідомленні взаємодією іменника *Duma*, який в заголовку (1) вказує на російський законодавчий орган; конструкцією *the speaker of Russia's lower house of parliament*, що на початку вступного абзацу (2) іменує голову Думи за його статусом; антропонімом *Yvacheslav Volodin*, що на початку секції головної події вирізняє його особу.

Розглянуті моделі перцептивної інфоаргументації слугують підмурком для **аргументативного рівня** новинного текстотворення з його двома підрівнями: локальним і загальним. Локальний аргументативний підрівень спирається на моделі пояснення й доказів. Пояснення призначене для інтерпретації статусу учасників подій в одному, двох або кількох абзацах, уведених фразами або іменниками з детермінативами. Загальний аргументативний підрівень представлений моделями акцентування й причиново-наслідкових відношень.

Акцентування, що реалізується висуненням на початок заголовків одиниць, які іменують найсильніші аргументи з позначенням джерел їх походження в наступних частинах тексту, має кілька особливостей реалізації. По-перше, акцентування спирається на перцептивну ідентифікацію, за якої увагу читача привертають до об'єктів, що перебували за межами його поля зору. По-друге, ця модель характеризується найвищим впливовим потенціалом, адже структурує початок тексту, взаємодіючи при його розгортанні з іншими моделями.

Акцентування має два варіанти реалізації: ординарний і бінарний. За ординарного варіанту виокремлена сутність позначається лише в заголовку, а її джерело – з досить високим статусом – на початку вступу:

(1) *Ukraine: Photos 'show Russian troops' in east.*

(2) *The US State Department has released photos of soldiers in eastern Ukraine, which it says show that some of the fighters are Russian special forces (21.04.2014).*

Ординарне акцентування реалізоване в наведеному тексті висуненням на початок заголовка (1) іменника *photos*, що позначає фотографії, які засвідчують перебування російських військ на українській території (*'show Russian troops' in east*), а американський

держдепартамент як авторитетне джерело інформації названий на початку вступу (2) конструкцією *the US State Department*.

Бінарне акцентування полягає у вживанні одиниць, що виокремлюють референт, двічі – в заголовку й у вступі – з подальшим іменуванням джерела інформації на початку секції головної події:

(1) *Ukraine crisis: Fresh prisoner swaps expected.*

(2) *More prisoner exchanges are expected between Ukraine and pro-Russian rebels in the east – a day after the two sides swapped hundreds of captives.*

(3) *Ukrainian officials say they are hoping that four soldiers will be freed (27.12.2014).*

Висування на початок заголовка (1) і вступу (2) наведеного тексту конструкцій *fresh prisoner swaps* і *more prisoner exchanges* акцентує очікуваний обмін полоненими. Джерело цієї інформації – українські офіційні особи (*Ukrainian officials*) – уводиться лише на початку секції головної події (3).

Вибір одиниць для акцентування учасників конфлікту в заголовку залежить від їхнього статусу: безпосередній, внутрішньодержавний, міждержавний, міжнародний або глобальний.

При зображенні **безпосереднього протистояння** одиниця на початку заголовка акцентує мету протидії, а її джерело, зазвичай проросійські сили, позначені на початку вступу з подальшим залученням моделей цитування й зображення наслідків.

Вказана взаємодія моделей структурує наступний текст:

(1) *Ukraine crisis: 'International monitors seized' in Sloviansk.*

(2) *Pro-Russian separatists in eastern Ukraine have seized a bus carrying international military observers, Ukraine's interior minister says.*

(3) *Negotiations were under way to secure the release of the observers, seized near the town of Sloviansk, it added (25.04.2014).*

Модель акцентування реалізується в наведеному тексті висуненням на початок заголовка (1) конструкції *international monitors*, що позначає міжнародних спостерігачів, захоплених бойовиками, названими на початку вступу конструкцією *pro-Russian separatists*. На цьому тлі модель цитування реалізується предикативними конструкціями *Ukraine's interior minister says* в (2) і *it added* в (3), а модель висвітлення наслідків задіяна для повідомлення про проведені переговори: *Negotiations were under way to secure the release of the observers, seized near the town of Sloviansk, it added*.

Ускладнений варіант взаємодії моделей акцентування й цитування з характеристикою не тільки наслідків, а й джерела протидії, структурує наступне повідомлення:

(1) *Ukraine army helicopter shot down near Sloviansk.*

(2) *Pro-Russian rebels in eastern Ukraine have shot down a military helicopter near Sloviansk, killing 14 people, the Ukrainian military says.*

(3) *It says the rebels used a Russian-made anti-aircraft system, and that an army general was among the dead (29.05.2014).*

Уже знайома нам модель акцентування реалізується в наведеному тексті згідно зі загальними принципами: конструкція *army helicopter* в заголовку (1) вказує на збитий армійський гелікоптер, співвідносний з метою протидії, а конструкція *pro-Russian*

rebels in eastern Ukraine відсилає читача до джерела сили, позначеного на початку вступу (2). Натомість посилання на джерело інформації реалізується конструкціями *the Ukrainian military says* в (2) і *it says* в (3), що розкривають наслідки падіння гелікоптера конструкціями *killing 14 people* в (2) і *an army general* в (3). В останньому абзаці (3) предикативна конструкція *the rebels used a Russian-made anti-aircraft system* відбиває посилення нападників протиповітряними системами, які постачає сусідня держава.

Взаємодія акцентування й цитування задля характеристики не лише наслідків, але й цілі протидії, структурує наступне повідомлення:

(1) *Ukraine crisis: Border guards' centre is attacked.*

(2) *Hundreds of separatists in eastern Ukraine are continuing their assault on a border command centre near the city of Luhansk, the border agency says.*

(3) *It says five militants were killed and eight wounded when the centre came under sustained attack. Seven border guards are said to have been wounded.*

(4) *A Ukrainian military aircraft was called in to support the centre (2.06.2014).*

Модель акцентування, реалізована в заголовку (1) наведеного тексту конструкцією *border guards centre*, взаємодіє з наступними моделями, що підкреслюють міць протилежних сторін конструкціями *hundreds of separatists* в (2) та *a Ukrainian military aircraft was called in to support the centre* в (4). Модель цитування структурує секцію про наслідки атаки в (3), повідомляючи про п'ятьох загиблих і вісьмох поранених бойовиків (*five militants were killed and eight wounded when the centre came under sustained attack*), тобто відображає трансформацію української сторони як цілі протистояння в (4) в джерело завдяки залученню літака (*A Ukrainian military aircraft was called in to support the centre*).

При зображенні **внутрішньодержавного** протистояння модель акцентування здебільшого фокусує увагу читача на різних аспектах перемир'я, етапах його уведення, специфікованих прикметниками *new* та *shaky*. За найпростішого варіанту новий етап припинення вогню акцентовано в заголовку прикметником *new* (1), а домовленість сторін – на початку вступу суб'єктно-передикатною структурою *Ukraine and pro-Russian rebels have agreed* (2):

(1) *New ceasefire agreed for Luhansk region.*

(2) *Ukraine and pro-Russian rebels have agreed to a new ceasefire in part of eastern Ukraine, set to begin on Friday, International observers say (2.12.2014).*

За ускладненого варіанту зображення внутрішньодержавного протистояння модель акцентування взаємодіє з поясненням широкого контексту. Останнє обґрунтовує в наступному тексті важливість нової ініціативи, окресленої в заголовку:

(1) *Ukraine crisis: New initiative on ceasefire.*

(2) *Ukraine's president has announced a new initiative to try to shore up a truce with pro-Russian rebels in the east.*

(3) *Both sides signed a ceasefire in Minsk, Belarus, on 5 September, but there have been constant breaches.*

(4) *Fighting since then has cost the lives of almost 1,000 people, the UN says.*

(5) *President Petro Poroshenko said troops would observe "a day of silence" on Tuesday (4.12.2014).*

Відповідно до моделі акцентування автор ініціативи – президент України – позначений класифікатором *Ukraine's president* у вступі (2) цитованого тексту й адресним ім'ям *President Petro Poroshenko* в секції пояснення (5), що розтлумачує суть нових ініціатив, уперше згаданих у заголовку. А ширші контексти, що стосуються мінських угод (3) і кількості постраждалих унаслідок бойових дій на сході (4), доводять важливість запропонованої ініціативи.

А на які моделі спирається акцентування в заголовку хиткого перемир'я? (1) *Ukraine crisis: Shaky ceasefire holds as talks expected.*

(2) *Ukrainian government forces and pro-Russian rebels in eastern Ukraine are observing a ceasefire after weeks of bitter fighting, officials say.*

(3) *Ukrainian President Petro Poroshenko had earlier called for a "Day of Silence", to make a widely-violated ceasefire deal stick.*

(4) *New talks between the rebels and the government could take place in Belarus in the coming days (9.12.2014).*

Очевидно, що акцентування хиткого перемир'я прикметником *shaky* в заголовку (1) супроводжується моделлю висунення одиниць на позначення ініціатив, яка реалізується предикатами *called for* в (3) і суб'єктно-предикативною структурою *new talks ... could take place* в (4).

Окрім заголовків, конструкції, що акцентують хиткість перемир'я, наприклад, *fragile ceasefire*, можуть уперше вживатися у вступі. Про що ж тоді повідомляє заголовок? Про слабкі надії на перемир'я:

(1) *Ukraine conflict: Halt to deaths stirs truce hopes.*

(2) *The Ukrainian army has said it suffered no casualties in 24 hours for the first time in weeks, raising hopes that a fragile ceasefire is starting to hold.*

(3) *Pro-Russian rebels say they have pulled back heavy weapons from the front line in the east to comply with the truce.*

(4) *But government forces dispute that and international observers want proof.*

(5) *Although the ceasefire came into effect on 15 February, the rebels captured the strategically important town of Debaltseve days later (25.02.2015).*

Незначні перспективи перемир'я відображені конструкцією *truce hopes* у фінальній позиції заголовка (1) наведеного тексту. Його сторони позначені конструкціями на початку решти абзаців: вони вказують на українську армію (*Ukrainian army*) у вступі (2), проросійських бойовиків (*pro-Russian rebels*) в (3) з поверненням до урядових сил (*government forces*) в (4).

Хиткість перемир'я передається одиницями відповідної семантики в трьох нефокусних позиціях аналізованого тексту: в підрядному реченні *a fragile ceasefire is starting to hold* у вступі (2); в кінці секції головної події (3) (*Pro-Russian rebels say they have pulled back heavy weapons from the front line in the east to comply with the truce*); на початку підрядного речення в секції контексту (5), яка зосереджується на сумнівах щодо тривалості перемир'я, адже, попри домовленості, сепаратисти продовжують бойові дії: *the rebels captured the strategically important town of Debaltseve days later.*

Інша особливість текстів про можливе руйнування перемир'я виявляється в безособовому викладі змісту, адже порушники не називаються. Напевно, саме в цьому і полягає об'єктивність наступного повідомлення:

(1) *Ukraine truce shaken by new shelling.*

(2) *There has been fresh shelling near Donetsk airport in eastern Ukraine, raising fears that Friday's ceasefire may collapse.*

(3) *The truce held for much of Saturday but shelling in Mariupol was followed by the Donetsk airport blasts early on Sunday.*

(4) *The truce and 12-point peace roadmap was signed at talks involving Ukraine, Russia, separatist rebels and the OSCE (7.09.2014).*

Примітно, що іменник на позначення власне перемир'я вжито у фонових позиціях наведеного тексту. Насамперед загроза досягнутій угоді наголошена в заголовку (1) сполученням субстантива *truce* «перемир'я» з предикатом *shaken* «порушений», що зображує тимчасове примирення як мету обстрілів, а також винесенням іменника *ceasefire* в позицію підмета підрядного речення у вступі (2). При цьому дієслово *collapse* «розвалюватися» імплікує відсутність винних, уподібнюючи перемир'я до сутності, яка сама руйнується. Модель пояснення загального контексту реалізується в (3) і (4) означеною іменною фразою *the truce* задля акцентування тривалості припинення вогню в (3) (*much of Saturday*) і його витоків у (4).

При зображенні *міждержавного* протистояння модель акцентування привертає увагу читача до винних, наприклад, російських повітряних сил:

(1) *Ukraine conflict: Russia accused of shooting down jet.*

(2) *A Ukrainian security spokesman has accused Russia's air force of shooting down one of its jets while it was on a mission over Ukrainian territory.*

(3) *Andriy Lysenko, spokesman for the Ukrainian National Security and Defence Council, said an Su-25 ground attack plane was downed on Wednesday evening*

(4) *Russia's defence ministry called the accusation "absurd", Russian state media reported.*

(5) *Rebels in eastern Ukraine say they shot down two Su-25 jets on Wednesday.*

(6) *Ukraine also alleges rockets were fired at its forces from Russian territory.*

(7) *Ukrainian President Petro Poroshenko ordered his foreign ministry to react officially after reports that Grad rockets were fired at Ukrainian forces in Luhansk region, from over the border near the Russian village of Gukovo (17.07.2014).*

Топонім *Russia* в заголовку (1) наведеного тексту вказує на росіян як винуватців падіння українського літака, а джерело цих заяв позначене на початку вступу (2) і секції головної події (3) класифікатором *a Ukrainian security spokesman* і адресним ім'ям *Andriy Lysenko, spokesman for the Ukrainian National Security and Defence Council* відповідно. Спростування заяв українського посадовця слабше порівняно зі звинуваченнями, адже займає медіальну позицію тексту, хоча й охоплює два наступні абзаци, на початок яких висуваються конструкції *Russia's defence ministry* в (4) і *Rebels in eastern Ukraine* в (5). Додаткова аргументація на підтвердження українських звинувачень охоплює факт запуску ракет з російської території (*Ukraine also alleges rockets were fired at its forces from Russian*

territory) в (6), а імперативна модель передачі доручення українського президента міністрові закордонних справ, відображає в (7) різку реакцію найвищого керівництва на те, що відбулося: *Ukrainian President Petro Poroshenko ordered his foreign ministry to react officially*.

На рівні **міжнародного** протистояння модель акцентування зосереджує увагу читача на домовленостях між Україною та Європейським Союзом.

Конструкція *EU deal to be signed* у заголовку тексту вказує на заплановане підписання домовленостей (1), а український президент (*the new president of Ukraine, Petro Poroshenko*) як джерело акцентованої інформації іменується на початку вступу (2):

(1) *Ukraine crisis: EU deal to be signed on 27 June*.

(2) *The new president of Ukraine, Petro Poroshenko, has said he will sign a controversial association agreement with the EU on 27 June*

(3) *His elected pro-Russian predecessor, Viktor Yanukovich, was overthrown in February after refusing to sign the deal at the last moment* (19.06.2014).

Каузальні моделі, засновані на силових відношеннях, а не лише на перцептивних, коли ми щось бачимо або чуємо.

Каузальні моделі структурують окремі тексти або їх фрагменти в двох – протилежних – напрямках: прямому, коли за позначенням причини іде результат, і зворотному, коли на початку тексту позначений результат, а потім – причина. Розглянемо дві зазначені моделі структурування новинних текстів більш докладно.

Прямі каузальні моделі представлені двома варіантами зображення подій на рівні безпосередньої взаємодії: заголовним і текстовим. При заголовному варіанті реалізації прямої каузальної моделі як причина, так і наслідок позначені в назві повідомлення, розгортання якого супроводжується їх подальшою деталізацією, чим обумовлена їхня взаємодія в наведеному нижче тексті з моделлю наближення:

(1) *Ukraine coal mine blast 'traps dozens' at Zasyadko*

(2) *More than 70 workers have been trapped underground after an explosion at a coal mine in a rebel-held region of eastern Ukraine, report says*.

(3) *One miner was killed and 14 were injured at the Zasyadko mine in Donetsk while the fate of 73 others is unknown, local official said*.

(4) *A union official was quoted as saying that it had been a methane blast*.

(5) *Reuters news agency quoted a rescue official as saying more than 30 people were killed but this is not confirmed* (4.04.2015).

Пряма каузальна модель відображена в заголовку (1) наведеного тексту одиницею *blast* “вибух” і конструкцією *traps dozens* «накрив десятки», а наслідки події розкрито в секції головної події (3) зі залученням моделі наближення, яка зумовлює вживання квантифікативних конструкцій *more than 70 workers* у вступі (2), та *one miner was killed and 14 were injured* в (3). Текст доповнюється моделлю посилення на джерела інформації, представлені профспілковим функціонером (*a union official*) в (4) і агенством новин (*Reuters news agency*) в (5).

Внутрішньотекстова пряма каузальна модель передбачає позначення причин у заголовку, а наслідків – в окремих фрагментах тексту у взаємодії з моделями посилення на очевидців або джерела інформації.

У наступному тексті імпліцитне посилання на очевидців позначене предикатом *see* в (3):

(1) *Ukraine conflict: Deadly shell hits Donetsk hospital.*

(2) *Three people were killed and many more wounded when a shell hit a hospital in the rebel-held city of Donetsk in eastern Ukraine.*

(3) *Bodies could be seen under blankets outside the building after the attack (4.02.2015).*

Причина, яка полягає у влученні снаряда в будівлю лікарні (*deadly shell hits Donetsk hospital*), анонсована в заголовку (1), а наслідки зображені у вступі (2) кількістю загиблих (*three people*) і поранених (*many more wounded*), а також розкиданими у дворі тілами (*bodies could be seen under blankets outside the building*) в (3).

Взаємодія причинно-наслідкових відношень з посиланням на джерела інформації представлена в наступному тексті:

(1) *Russia 'partially unblocks' Ukraine ports*

(2) *Ships have begun heading through the Kerch Strait again towards two key Ukrainian ports, a Ukrainian minister has said, nine days after Russia opened fire on three boats.*

(3) *Mariupol and Berdyansk were "partially unblocked", said Volodymyr Omelyan (4.12.2018).*

Причина позначена предикативною конструкцією *partially unblocks* в заголовку (1), а наслідок – рух суден в українські порти – предикативною конструкцією *have begun heading through the Kerch Strait* у вступі (2). Авторизоване посилання на джерело інформації представлено в третьому абзаці (3) ім'ям українського міністра (*said Volodymyr Omelyan*).

Локальна пряма каузальна модель структурує окремі фрагменти тексту через взаємодію з поясненням аспектів подій, про що свідчить поданий нижче текст:

(1) *Ukraine crisis: Rockets 'kill 10' in Mariupol*

(2) *At least 10 people have been killed in a series of rocket attacks by pro-Russian rebels in Ukraine's government-held port of Mariupol, police there say.*

(3) *The Grad rockets hit a market in a residential area in the east of the city, the police chief said (24.01.2015).*

Локальна пряма каузальна модель взаємодіє в наведеному повідомленні з послідовним фокусуванням, реалізованим числівником *10* в передфінальній позиції заголовка (1) і на початку вступу (2). Аналізована модель вводиться в секції головної події (3) означеною іменною конструкцією *the Grad rockets*, що сполучається з групою присудка *hit a market in a residential area*, яка вказує на потрапляння ракети в житловий масив.

Локальна пряма каузальна модель також посилюється посиланнями, які можуть бути анонімними або імпліцитними. Зокрема, у наступному повідомленні наслідки акцентовано анонімним посиланням:

(1) *Ukraine 'seizes Avdiivka' in rebel Donetsk stronghold.*

(2) *Ukraine says it has seized a key town near the rebel stronghold of Donetsk, as fighting intensifies in the east.*

(3) *Pro-Russian separatists were driven out of Avdiivka on Wednesday, the army says (30.07.2014).*

На тлі причини, зазначеної в заголовку (1) і вступі (2) суб'єктно-предикативними структурами *Ukraine 'seizes Avdiivka'* та *it has seized* відповідно, досягнення українських військових, тобто вигнання сепаратистів з Авдіївки, позначені в (3) предикативною групою *were driven out of Avdiivka*, яка вказує на видалення небезпечного вмісту з населеного пункту, співвідносного з контейнером. Модель результату посилюється посиланням на анонімне джерело, введене конструкцією *the army says*.

Посилення наслідків імпліцитним посиланням на джерело інформації спостерігаємо в наступному тексті:

(1) *Ukraine rebel-held Donetsk sees 'heavy fighting'*.

(2) *Heavy fighting has erupted in a suburb of the rebel stronghold of Donetsk, in eastern Ukraine, local officials say.*

(3) *There are reports of civilian casualties as government forces battle to retake the city from pro-Russian separatists, the city council said (5.08.2014).*

Причина позначена в заголовку наведеного повідомлення конструкціями *heavy fighting*, пов'язаними з моделлю послідовної ідентифікації в заголовку (1) й у вступі (2). Про локальну каузативність сигналізує іменник *casualties* у третьому абзаці (3), у якому імпліцитне посилання вводиться конструкцією *there are reports*.

Зворотні каузальні моделі передбачають спочатку позначення наслідків з подальшою вказівкою на причини. Повідомлення цієї групи спираються на загальнотекстовий розподіл каузальних відношень, тобто в їх передачі задіяний як заголовок, так і текст.

Новини такої структури виявляють дві особливості організації. По-перше, ступінь важливості наслідків підкреслюється кількістю їх згадувань ідентичними або синонімічними одиницями: одноразовою, зазвичай у заголовку, або дворазовою, в заголовку і вступі. По-друге, текст, як правило, зазначає не одну, а кілька – зазвичай дві – причини позначених у заголовку наслідків.

Розглянемо особливості реалізації зворотної каузальної моделі в аспекті одноразового позначення наслідків лише в заголовку, що відбиває їх незначну важливість:

(1) *Ukraine conflict: US 'may supply arms to Ukraine'*.

(2) *President Barack Obama says the US is studying the option of supplying lethal defensive arms to Ukraine if diplomacy fails to end the crisis in the east.*

(3) *Russia had violated "every commitment" made in the failing Minsk agreement, he added, after talks with the German chancellor on a new peace deal (9.02.2015).*

Очікуваний результат – надання зброї Україні – окреслений групою присудка *may supply arms* в заголовку (1) наведеного тексту, а дві причини – одна безпосередня, а інша віддалена – вказані в наступних абзацах. Безпосередня причина, пов'язана з вивченням цього питання, позначена суб'єктно-предикатною структурою *the US is studying the option of supplying lethal defensive arms* у вступі (2), а більш загальний привід, що стосується поведінки сусідньої держави, – суб'єктно-предикатною структурою *Russia had violated "every commitment"* у (3).

Дворазове позначення наслідків у заголовку і вступі акцентує їх виняткову важливість, структуруючи наступний текст про засудження Міжнародним Червоним Хрестом убивства швейцарського громадянина на сході України:

- (1) *Ukraine crisis: Red Cross condemns Donetsk shelling.*
 (2) *The international Committee of the Red Cross (ICRC) has condemned indiscriminate shelling in east Ukraine after a Red Cross employee was killed.*
 (3) *Swiss citizen Laurent DuPasquier, 38, was killed when a shell landed near ICRC offices in the rebel-held city of Donetsk on Thursday.*
 (4) *He was one of several casualties in the city, ICRC director of operations Dominik Stillhart said in a statement (3.10.2014).*

Дієслово *condemn* у заголовку (1) й у вступі (2) наведеного тексту засуджує обстріли Донецька. Два наступні абзаци розкривають причини зробленої заяви: загибель громадянина Швейцарії, позначена суб'єктно-предикатною групою *Swiss citizen Laurent DuPasquier, 38, was killed* в (3), і численні жертви, названі конструкцією *several casualties* в (4): *He was one of several casualties*.

Двократне модифіковане акцентування результату подане в заголовку і вступі наступного тексту:

- (1) *Ukraine conflict: Luhansk lacks electricity and water.*
 (2) *Electricity and water supplies have been knocked out in much of the rebel-held city of Luhansk and a major oil refinery is on fire, Russian and Ukrainian media report.*
 (3) *Shelling has continued as Ukrainian forces try to advance against the pro-Russian rebels.*
 (4) *The shelling damaged an electricity substation in a district of Luhansk (18.07.2014).*

Наслідок військових дій, представлений відсутністю води в Луганську, позначений суб'єктно-предикатними групами *Luhansk lacks electricity and water* в заголовку (1) наведеного тексту і *electricity and water supplies have been knocked out* у вступі (2). На цьому тлі дві причини послідовно перелічено в секції головної події: обстріли, позначені суб'єктно-предикатною групою *shelling has continued* в (3), і пошкодження електропідстанції, назване суб'єктно-предикатною групою *the shelling damaged an electricity substation* в (4).

Окремі тексти структуруються відношеннями зворотної каузальності і пояснення:

- (1) *Ukraine ex-leader Yanukovich wanted by Interpol.*
 (2) *Interpol has placed deposed Ukrainian President Viktor Yanukovich on its wanted list, almost one year he fled to neighbouring Russia.*
 (3) *He is accused by Ukrainian officials of embezzling millions of dollars in public funds.*
 (4) *Mr Yanukovich was ousted after clashes between police and protesters in Kiev left dozens dead, mainly demonstrators (12.01.2015).*

На тлі послідовного фокусування на джерелі діяльності, позначеному іменником *Interpol* в кінці заголовка (1) і на початку вступу (2), дворазова референція до колишнього українського президента як цілі обумовлена необхідністю пояснення двох речей: його оголошення в розшук в (3) і колишнього високого статусу в (4). Ці дві відмінності відображені займенником *he*, який узгоджується з його зображенням як обвинуваченого у (3), й антропонімом *Mr Yanukovich*, що зображає його в (4) як президента.

Отже, прямі каузальні моделі пропонують об'єктивний спосіб висвітлення конфлікту, адже добре лягають на звичний для аудиторії архетип причинно-наслідкових відношень. Зворотні каузальні моделі, хоча й більш суб'єктивні, обумовлені двома

основними чинниками: важливістю результату, зазвичай вербалізованого двічі, і численними причинами, висвітлення яких потребує більше місця для їх викладу, якого не можуть надати ні заголовок, ні вступ.

Висновки. Повертаючись до поставленого в заголовку запитання про ознаки руйнування новинного канону, маємо зазначити, що доцільно говорити про розвиток і модифікацію розглянутого жанру як типового способу побудови мовлення, призначеного для передавання інформації в умовах масового інформування. Це зумовлено двома головними тенденціями: з одного боку, на тлі періоду післяправди та великої кількості фейкових новин, ЗМІ змушені переконувати в правдивості поширюваної інформації, а з іншого, їм доводиться пояснювати велику кількість інформації, особливо міжнародного статусу.

Перспективи використання результатів дослідження полягають у порівнянні інфоаргументативної структури текстів новин, які пропонують різні англomовні видання, фейкові новини, а також у міжмовному зіставленні організації новинних повідомлень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бацевич Ф. С.* Вступ до лінгвістичної генології / Ф. С. Бацевич. – Київ : Академія, 2006. – 247 с.
2. *Набок А. І.* Вербалізація ефектів об'єктивності та суб'єктивності в англomовному новинному Інтернет-дискурсі: когнітивно-риторичний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / А. І. Набок. – Одеса, 2018. – 18 с.
3. *Потапенко С. І.* Композиція англomовного новостного тексту: стратегії или схеми? / С. І. Потапенко // Вісник Житомирського державного університету. – 2018. – С. 54–61. – (Серія Філологічні науки ; №2 (88)).
4. *Яхонтова Т. В.* Лінгвогенологія сучасної науки (на матеріалі англomовних текстів) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Т. В. Яхонтова. – Київ, 2014. – 36 с.
5. *Cohen-Almagor R.* The limits of objective reporting / R. Cohen-Almagor // Journal of Language and Politics. – 2008. – Vol. 7. – N. 1. – P. 138–157.
6. *Dijk T. van.* Structure of News in the Press / T. van Dijk // Discourse and Communication. – Berlin : De Gruyter, 1985. – P. 69–93.
7. *Freedman D.* “Public Service” and the Journalism Crisis: Is the BBC the answer? / D. Freedman // Television & New Media. – 2018. – P. 1–16.
8. *Leith S.* You Talkin’ to me?: Rhetoric from Aristotle to Obama / S. Leith. – London : Profile Books, 2012. – 296 p.
9. *Marsh K.* On issues of impartiality in news and current affairs / K. Marsh // Journal of Applied Journalism and Media Studies. – 2012. – Vol. 1. – N. 1. – P. 69–78.

REFERENCES

1. Bacevych, F. S. (2006). *Vstup do lingvistichnoyi genologiyi*. Kyiv: Akademiya.
2. Nabok, A. I. (2018). *Verbalizaciya effektiv obyektivnosti ta subyektivnosti v anglomovnomu novynnomu Internet-dyskursi: kognityvno-rytorychnyj aspekt: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. filol. nauk: specz. 10.02.04 “Germanski movy”*. Odesa.

3. Potapenko, S. I. (2018). Kompozycyya angloyazychnogo novostnogo teksta: strategyy uly sxemy? In: *Visnyk Zhytomyrskogo derzhavnogo universytetu. Seriya Filologichni nauky*, 2 (88), 54–61.
4. Yaxontova, T. V. (2014). *Lingvogenologiya suchasnoyi nauky (na materialy anglo-movnykh tekstiv): avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya doktora filol. nauk: specz. 10.02.04 "Germanski movy"*. Kyiv.
5. Cohen-Almagor, R. (2008). The limits of objective reporting. In: *Journal of Language and Politics*, vol 7, N.1, 138–157.
6. Dijk, T. van. (1985). Structure of News in the Press. In: *Discourse and Communication*. Berlin: De Gruyter, 69–93.
7. Freedman, D. (2018). "Public Service" and the Journalism Crisis: Is the BBC the answer? In: *Television & New Media*, 1–16.
8. Leith, S. (2012). *You Talkin' to me?: Rhetoric from Aristotle to Obama*. London: Profile Books.
9. Marsh, K. (2012). On issues of impartiality in news and current affairs. In: *Journal of Applied Journalism and Media Studies*, vol. 1, N. 1, 69–78.

*Стаття: надійшла до редакції 15.10.2018
прийнята до друку 13.11.2018*

ENGLISH NEWS STORIES: COLLAPSE OF THE CANON?

Serhiy POTAPENKO

*Nikolai Gogol State University at Nizhyn,
Germanic Philology Department,
2, Graftska Str., Nizhyn, Ukraine, 16602,
tel. : (0 96) 36 222 95*

The article argues that English news stories not only inform the audience about events, but are mainly meant to convince them of trustworthiness of the rendered contents via perceptual and argumentative structures. The former rely on the visual principles of perception which include focusing, zooming-in and vertical eye movement while the latter form two levels: the local with separate sections explaining textual elements or referring to information sources and the overall with a news item emphasizing particular entities or revealing cause-effect relationships.

The focusing perceptual model aims at drawing the reader's attention to an event in two ways: initial, by foregrounding an entity's names in all paragraphs, and sequential, referring to a particular entity at the end of the headline and at the beginning of the introduction. The zooming-in perceptual models subordinate the linguistic units evoking visual images formed in the course of approaching a single homogeneous mass with its gradual split into a cluster which is further reduced to separate entities. The up-down perceptual model based on vertical motion of an observer's gaze differentiates levels of a politician's status. The explanation model is meant for interpreting the status of various event participants in one, two or several paragraphs introduced by definite noun phrases. The proof models justify the reliability of rendered information by two types of reference: to sources and to eyewitnesses. Authored information sources are indicated by proper names. Anonymous sources and witnesses are denoted by common nouns. Witnesses are implied by the passive form of the verbs of visual perception. The overall accentuation model presupposes naming the strongest arguments

at the beginning of the headline with information sources or agents indicated in the body text. Causal models based on force relations structure separate news stories in two opposite directions: canonical, with cause indicated first, and reverse, with consequence revealed before reason.

Keywords: English news stories, argumentation, explanation, reference to information sources, emphasis, cause-effect relationships.